

اخلاق و سازمان ملل متحد

دکتر ابراهیم صدیق بطحایی اصل* - دکتر منوچهر پایور**

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۳/۴ و تاریخ تصویب: ۱۳۹۰/۶/۱۲)

چکیده

سازمان ملل متحد در دهه های اخیر گامهای مصمم تری جهت اشاعه ارزشهای اخلاقی خوب و پسندیده در جامعه بین المللی برداشته است. این پژوهش در صدد است به این پرسش کلیدی پاسخ دهد که تا چه اندازه قضیه مذکور منجر به دستاوردهای مثبت برای جامعه بین المللی و دوری از بداخلاقی در روابط بین المللی شده است و ضمناً اگر دستاوردی نداشته به چه دلایلی بوده است؟ طبق بررسیهایی که در این پژوهش انجام شده است به آزمون این فرضیه پرداختیم که سازمان ملل متحد نهایتاً آنچنانکه باید و شاید و در خور این سازمان است به موضوع اشاعه ارزشهای اخلاقی متعالی رسیدگی ننموده است و ناکارآمد بودن آن از جهتی که بدان اشاره کرده ایم کاملاً مشخص و معلوم است. با این همه نباید برخی اقدامات سازمان ملل متحد مانند اعلامیه هزاره دبیرکل، اصلاحات سازمان ملل و اقدامات حقوق بشری و انسان دوستانه آن را دست کم گرفت. زیرا سازمان ملل متحد از طریق برداشتن گامهای بزرگتری در زمینه های یاد شده توانسته است بنیانهایی را طرح ریزی کند تا در آینده کارآیی خود را

* عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، گروه علوم سیاسی، ایلام، ایران.

** مدرس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، گروه علوم سیاسی، ایلام، ایران.

افزایش داده و به نتایج مطلوبتری دست یابد .

کلید واژگان

سازمان ملل متحد، اخلاق، ارزشها، اشاعه ارزشهای اخلاقی، دفتر اخلاقی، اصلاحات

مقدمه: ارزشهای اخلاقی و سازمان ملل

اخلاق یا فلسفه اخلاقی موضوع قابل توجهی است که ما در اینجا رابطه آن را با شیوه و فعالیتهایی که سازمان ملل متحد در زمینه های مختلف داشته است بررسی می نماییم . قطعاً ارزشهای اخلاقی متفاوتی وجود دارد و ما درصدد هستیم به این قضیه پی ببریم که آیا سازمان ملل متحد به دنبال پیاده کردن ارزشهای خوب و شایسته بوده است . و از این طریق به رشد اخلاقی دیگران کمک نموده و یا اینکه اصولاً این سازمان توجهی به ارزشهای اخلاقی مناسبی نداشته و از این طریق نتوانسته است حمایت کافی از رشد و توسعه مبانی اخلاقی کشورها بکند. سازمان ملل متحد در چند دهه اخیر ادعا کرده است که به راستی به ارزشهای اخلاقی خوب و متعالی پایبند است . اما آیا عملاً در این راستا این سازمان نتوانسته است کار مفیدی انجام دهد یا خیر ؟ در بررسی فرضیه ها مبنی بر اینکه سازمان ملل متحد علیرغم این که ظاهراً به رشد ارزشهای اخلاقی توجه داشته به علت این که در رسیدن به اهداف خود آنچنانکه باید و شاید اهتمام نورزیده است و با کمبودات جدی در این زمینه مواجه بوده نتوانسته است حامی گسترش ارزشهای اخلاقی متعالی باشد . جهت بررسی فرضیه پیشنهادی ما از نظریه ای در روابط بین الملل بهره می گیریم که به موجب آن به سازمانهای بین المللی چون سازمان ملل متحد باید جهت افزایش کارایی خود در زمینه های مختلف برای رسیدن به ارزشها و اصول عقیدتی خاصی چون ایجاد تفاهم و به دنبال آن همکاریهای بیشتر در صحنه روابط بین الملل گام بردارند . از این دیدگاه تنها زمانی که سازمان ملل متحد از ایجاد تنش و درگیری اجتناب ورزیده و به سمت ایجاد شرایط بهتر جهت توسعه همکاریهای بین المللی گام بر می دارد می توان امیدوار بود که کشورها روابط مناسبتری با یکدیگری برقرار کرده و از اصول اخلاقی مناسبتری پیروی نمایند.(۱)

۱. فعالیتهای سازمان ملل متحد جهت اشاعه ارزشهای اخلاقی پسندیده

سازمان ملل متحد در سالهای اخیر کوشش زیادی به خرج داده است تا فعالیتها و وظایف خود را به نحوی انجام دهد که ارزشهای اخلاقی مناسبی رعایت گردد. یک رشته ارزشهای اخلاقی مدنظر سازمان ملل متحد بوده که ما در اینجا به آنها اشاره می کنیم .

رسیدن به کمال اخلاقی، کار حرفه ای و احترام به تنوع ارزشهای اخلاقی و فرهنگی پارامترهایی هستند که سازمان ملل متحد به آنها توجه خاصی داشته است . کمال اخلاقی شامل بی طرف بودن ، عدالت خواهی ، صادق بودن و راست گویی در کلیه ابعاد کار سازمان ملل متحد لحاظ می شود . سازمان ملل متحد به این قضیه هم اعتقاد دارد که برای تحقق استانداردهای سطح بالای حرفه ای بودن کارمندان این سازمان باید به موارد زیر توجه داشته باشد .

الف) کارمندان باید در زمینه شغلی و به دست آوردن موفقیتها به خود ببالند

ب) باید بالاترین استانداردهای کارآمد بودن رعایت شود

پ) در رسیدن به اهداف میزان کار آیی مهم است

ت) انگیزه کارمندان باید اهداف حرفه ای و نه نگرانیهای شخصی باشد

ث) وقتی بامشکلات و چالشها مواجه می شوند باید مصرانه به پیش بروند

ج) در موقعیتهایی که استرس زیادی وجود دارد باید خود را کنترل نمائید

اما احترام کارمندان به تنوع هم یکی از ارزشهای والایی است که سازمان ملل متحد به آن توجه خاصی داشته است. محل کار کارمندان سازمان ملل متحد جایی متنوع است از این لحاظ که این افراد دارای سوابق ، فرهنگ و تجارت گوناگونی هستند. ازدیدگاه سازمان ملل متحد چنین وضعیتی وضعیت خوب و درخور توجهی است و باید از آن بعنوان یک امتیاز یاد کرد ، همچنین تبعیض و اذیت نمودن به هر نوع و شکل قابل قبول نیست.(۲)

سازمان ملل متحد برای رسیدن به اهداف اخلاقی خود اقدام به راه اندازی دفتر اخلاق نموده اما در عین حال هم شماری از ارگانهای وابسته به آن به منظور رعایت اصول اخلاقی پسندیده گامهای برداشته اند. سازمان بهداشت جهانی در راستای برنامه یاد شده بخش اخلاق ، مساوات ، تجارت و حقوق بشر « ای ، تی ، اچ » را تاسیس نموده و طبق بیانات مقامات این سازمان در تمام ابعاد سازمانی آن به

اخلاقیات توجه می شود. «ای. تی. اچ» کلیه اعضای این سازمان جهت شناسایی، طراحی و انجام پروژه هایی که درخصوص اخلاق و مراقبت درمانی، سلامت عمومی و علوم بیولوژیکی درمانی انجام می شوند همکاری می نماید. در این بخش پروژه هایی در داخل بخش طراحی می شوند و همچنین پروژه هایی که بخش مذکور مشاور آنها است و حتی آن دسته از پروژه هایی که در مجموعه ها و دفاتر منطقه ای دنبال می شوند در بخش یاد شده مورد بررسی قرار می گیرند. سازمان بهداشت جهانی در اوایل دهه ۲۰۱۰ ماموریت و هدف این سازمان از جهت اخلاقی را بررسی و رابطه بین فعالتهایش و اخلاق و همچنین انجام فعالیتهایی در مورد موضوعاتی که به طور وسیعی دامنه دار هستند و در جهان به قضیه اخلاق بیولوژیکی مربوط می شوند از پیوند عضو سلولی گرفته در مورد انسانها گرفته تا تحقیق در مورد دسترسی عادلانه به خدمات درمانی را توصیف نموده است. (۳)

۲. نحوه کار دفتر اخلاقی سازمان ملل متحد

تا سال ۲۰۰۷ دفتر اخلاق سازمان ملل متحد که در سال ۲۰۰۵ تاسیس شده بود به صورت متمرکز اهداف خاص خود را دنبال نمی کرد اما در ماه می این سال و با منصوب شدن «رابرت بنس» به عنوان مدیر دفتر مذکور سازمان ملل گامهای مهمی در جهت نظام اخلاقی متمرکز و منسجمی برداشته است. سازمان ملل متحد دارای هشت دفتر اخلاقی است اما در عین حال دفاتر مذکور زیر چتر کمیته اخلاقی سازمان مذکور فعالیت می کنند که رئیس آن آقای «بنس» است. در سال ۲۰۰۸ کمیته مذکور موافقت کرد که کد اخلاقی سراسری توسط سازمان ملل متحد اعمال شود و وقتی این کد عملاً دنبال شود تمامی کارمندان سازمان باید به آن پایبند باشند. درخواستهایی که جهت انجام خدمات به دفتر اخلاق سازمان ملل متحد تقدیم شده است را می توان به چند دسته تقسیم نموده ۴۱ درصد از این درخواستها جهت دریافت مشورت بوده، ۲۹ درصد از آنها جهت حفاظت در برابر انتقام جویی برای گزارش دادن در مورد کج رفتاری بوده، ۲۱ درصد جهت دریافت اطلاعات کلی بوده و ۹ درصد هم برای تعلیم دیدن بوده است. باید به این موضوع هم توجه داشت که دفتر اخلاق جهت رسیدن به اهداف خاص خود کارگروههایی را هم دایر کرده است. به عنوان مثال در سال ۲۰۰۵ کارگروهی که به مدت نصف روز فعالیت داشت تحت عنوان «کارکردن با یکدیگر، اخلاق حرفه ای و کمال اخلاقی در

هر روز از کارفرما « شروع به کارکرد و از تمامی کارمندان اداره مدیریت خواسته شد که حتماً در آن شرکت کنند. حدود ۹۰۰ تن از کارمندان اداره مدیریت در این کارگروه شرکت کردند و کلاس خصوصی هم برای کارمندان اداره عملیات حافظ صلح دائر گردید. در هر حال طرحها و برنامه های بخصوصی در دستور کار دفتر اخلاق قرار گرفته است و به عنوان برنامه افشاء مالی در این زمینه نشانگر ماموریت دبیرکل جهت پاسداری و محافظت از اعتماد عمومی در کمال اخلاقی سازمان ملل متحد است. طبق برنامه مذکور کارمندان باید در مواقع لازم اظهار نامه هایی را درمورد امور مالی خود ارائه نمایند تا بدین سان این برنامه بتواند راه هایی را پیشنهاد کند که از طریق آنها منازعه بر سر منافع که در نتیجه فعالیتهای خارجی و دست یابی به منابع مالی شکل می گیرد حل و فصل شود بدین گونه ممکن است به کارمندان مشورت داده شود که کاری به منابع مالی خود نداشته باشند یا خود را از شر فعالیت بخصوصی یا جنبه ای از کارکردهای رسمی خود خلاص کنند.(۴)

البته سازمان ملل متحد در پیاده کردن اصول اخلاقی مورد نظر خود با موضوعات و مسائل جدی رو به رو بوده است. در سال جاری دفتر جهان متصل سازمان ملل متحد معروف به «دیوان جی سی او» حدود ۶۰۰ شرکت که شامل ۳۲ شرکت هندی می شود را از فهرست شرکتهای مورد تایید خود خارج کرد. سازمان ملل متحد معتقد است که این شرکتهای تابع ضوابط کمال اخلاقی که در سال ۲۰۰۴ معرفی شده بودند نیستند. در میان شرکتهای مذکور شرکت گروه فیات فرانسه و شرکتهای تابعه چند شرکت چند ملیتی چون «ارنست و یانگ» قرار دارند. شرکتهایی که از اصول اخلاقی سازمان ملل متحد تبعیت می کنند باید ۱۰ دستور عمل در رابطه با نحوه اداره شرکتهای را رعایت کنند و بنحو احسن در زمینه حقوق بشر، محل کار، محیط زیست و مقابله با فساد فعالیت کنند. در عوض این شرکتهای می توانند خود را به عنوان اعضاء جهان متصل معرفی نموده و به منابعی که سازمان ملل متحد در زمینه توسعه در اختیار دارد دسترسی داشته و با موسسات و ارگانهای دیگری که در این برنامه شرکت کرده اند به بهترین نحو همکاری داشته باشند. از موقعی که خط مشی مذکور به مرحله اجرا گذاشته شده است تاکنون جمعاً ۶۳۰ شرکت از فهرست شرکتهای تایید شده خارج شده اند. البته در حال حاضر ۵۹۸۲ شرکت به برنامه مذکور ملحق شده اند اما به هر حال خارج نمودن اسامی شرکتهای از فهرست مربوطه می تواند از لحاظ اقتصادی برای آنها ضرر داشته باشد.(۵)

باید به این قضیه توجه داشت که تاکنون فعالیتهای دفتر اخلاق سازمان ملل متحد با چالشها و مشکلاتی رو به رو بوده است که باید هر چه سریعتر این مسئله حل شود تا دفتر مذکور بتواند کارآیی قابل توجهی داشته باشد. هر چند که ملاکها و معیارهای اخلاقی در سطح کلان در سازمان ملل متحد باید رعایت شوند اما کماکان این معضل وجود دارد که این سازمان قادر نیست رسماً به مشکلات اخلاقی که آژانسهای وابسته به آن با آنها دست و پنجه نرم می کنند رسیدگی نماید و نحوه کار آن به صورتی است که می تواند از چنین موسساتی بخواهد که اصول اخلاقی که مد نظر آن است را رعایت کنند. در همین رابطه در سال گذشته دفتر اخلاق و ارزشهایی که این دفتر جهت ترویج آنها گام بر میدارد زیر سوال بوده زیرا طبق مدارکی که در دست است به موقع در یک زمینه بخصوص نتوانست فعالیت مثبتی داشته باشد. دفتر اخلاق سازمان ملل متحد مدارکی داشت که نشان می داد که برنامه عمران ملل متحد جهت انتقام جویی از یکی از کارمندان خود که گزارشی درمورد رفتار غلط آن برنامه ارائه داده بود برآمد. برنامه عمران ملل متحد از استخدام مجدد « ارغون تاج » که رئیس عملیات این برنامه در کره شمالی بود خودداری کرد. ظاهراً آقای « ارغون تاج » به علت فعالیتهای غیر اخلاقی ناصحیح برنامه عمران ملل متحد از این برنامه شاکی بود و بالاخره این قضیه به علت عدم رسیدگی مناسب دفتر اخلاق به خوبی حل نشد. البته موقعی که دفتر اخلاق در زمینه مذکور کار خود را آغاز کرد هنوز برنامه های آن به طور سراسری اجرا نمی شود و لیکن چنانکه اشاره شد در هر صورت نمی توان منکر این واقعیت بود که کارآیی و بازده این دفتر در حد قابل توجهی نبوده و به طور کلی جنبه مثبتی نداشته است. در یکی از منابع در مورد مسئله مذکور چنین آمده است: «ابلاغیه رسمی جدید به افرادی که از کار صندوقها و برنامه ها شاکی بوده و موارد غیر اصولی را افشاء می کنند و در عین حال هم مدعی هستند که دفاتر جدید اخلاقی داخلی با آنها ناعادلانه رفتار می کنند اجازه نمی دهد که بعداً به دفتر اخلاق سازمان ملل متحد متوسل شوند. به علت هزینه ها و تاخیر بیشتر در بازرسی و مرحله رسیدگی موقعیت افراد مذکور که در بسیاری از موارد از کار برکنار شده از لحاظ شغلی تنزل یافته، کنار زده شده و آزار می بینند بدون این که به آنها رسیدگی شود صدمه می بینند. (۶) مورد یاد شده تنها به یک جنبه از کار دفتر اخلاق سازمان ملل متحد مربوط نمی شود و باید گفت که جنبه عمومی هم دارد. قبلاً هم سازمان ملل متحد با موضوعات و مشکلات این چنینی رو به رو بود که منجر به راه اندازی دفتر اخلاق شد. در سال ۱۹۹۹

رئیس جمهور آمریکا (بیل کلینتون) آقای «ریچارد هولبروک» را به سمت نماینده عالی رتبه آمریکا در سازمان ملل متحد معرفی کرد. آقای «هولبروک» قوانین اخلاقی فدرال آمریکا را نقض نموده و در سال ۱۹۹۶ از طریق تماسهایی که جهت تجارت با سفارت کشور مذکور در کره جنوبی داشت جهت تامین منافع خود بصورت غیر قانونی گام برداشته بود. به هر حال این مورد تاریخی هم حکایت از این قضیه دارد که سازمان ملل متحد در طراحی و اجرای سیاستهای خاص خود از لحاظ برخورداری از اصول اخلاقی پسندیده و مناسب با مشکلاتی رو به رو بوده و طرز کار دفتر اخلاق این سازمان هم تاکنون به نحوی بوده که در مورد میزان کارایی آن شبهات و سوالهایی را به وجود آورده است.

۳. نحوه رسیدگی به ارزشهای اخلاقی توسط سازمان ملل متحد

سازمان ملل متحد باید قاعدتاً جهت ایجاد صلح و امنیت در جهان فعالیتهای قابل توجهی داشته باشد اما طبق مطالعه ای که در این زمینه در مورد رفتار نیروهای حافظ صلح این سازمان انجام شده به مشکلات اخلاقی که سازمان مذکور با آنها مواجه بوده اشاره شده است. در این مطالعه که در خصوص سربازان کانادایی است به عنوان مثال در خصوص یکی از مشکلات نیروهای حافظ صلح کشور مذکور چنین آمده است. «یکی از مهمترین چیزهایی که ما به عنوان شهروند کانادا در مورد قطعنامه ها به آن توجه داریم این قضیه است که ما چگونه با نیروهایمان در این نوع ماموریتها رفتار کنیم. از لحاظ فرهنگی ما به این موضوع اعتقاد داریم که ما باید طبق همان استاندارد های کلی در مورد نیروهای حافظ صلحمان رفتار کنیم که ما به آنها در مورد نیروهایمان در مواقعی که از آنها استفاده میکنیم پایبند هستیم. این بدان معناست که به عنوان مثال غذا و وسایل باید در سطح بالا باشند که در این صورت قضیه فرق کرده و در سطح بالاتری از استانداردهای ملی قرار خواهد داشت. بدین ترتیب مشکلاتی هم در درون سازمان ملل متحد به وجود می آید و در این مورد ممکن است به نظر بیاید که بین رفتاری که با کانادایی ها می شود و رفتاری که با دیگران می شود تفاوتی هست. چنین مشکلاتی بعضی موقعها به وسیله پرداختهای انتقالی و در برخی مواقع دیگر روی زمین به وسیله منابع مالی که در اختیار کشورها قرار می گیرد رفع می شود.» (۷)

در مطالعه مذکور مثال های دیگری هم زده شده که در جمع چنین مثالها آموزنده بوده و حکایت از

تضاد بین برنامه‌ها و اصول اخلاقی سازمان ملل متحد و آنچه که عملاً ما شاهد آن هستیم می‌کند. اما در این رابطه باید به این موضوع هم اشاره کنیم که طرز برخورد سازمان ملل متحد با مواردی که به پیشرفت علم بیولوژی مربوط می‌شوند به تازگی بسیار جلب نظر کرده و از موارد بسیار مهمی است که نشان می‌دهد که این سازمان با مشکلات بزرگی در زمینه پیاده کردن ضوابط خاص اخلاقی خود در جهان حاضر مواجه است. حتی در سال ۲۰۰۳ سازمان ملل متحد جهت جلوگیری از سوءاستفاده اخلاقی در مورد پیشرفتهایی که علم بیولوژی در سالهای اخیر داشته است اقدام به تاسیس کمیته اخلاقی بیولوژی کرده که در آن زمان، سازمانها از قبیل سازمان غذا و کشاورزی و سازمان جهانی کار به آن ملحق شدند و هدف آنها رونق بخشیدن به هماهنگی و همکاری ما بین اعضاء و گروههای منطقه ای و بین المللی و بین الدولی که با مورد مذکور سروکار دارند بود. این کمیته برای جلوگیری از نقض حقوق بشر و موضوعات مشابه دیگر فعالیت می‌کند. اما در عین حال ظهور و گسترش فن آوری نانو هم جزء مواردی است که سازمان ملل متحد در مورد آن سیاست‌های بخصوص را دنبال می‌کند. فن آوری نانو نوعی فن آوری است که در سالهای اخیر از لحاظ علمی بسیار مورد توجه بوده و از آن در مواردی چون از میان بردن ذره‌های آلوده کننده آب و هوا و شتاب بخشیدن به امر شناسایی سلولهای سرطانی استفاده می‌شود. این فن آوری برای پژوهشگران این امکان را بوجود می‌آورد که در مقیاس بسیار کوچک مطالعاتی را انجام دهند و از این مطالعات هم در زمینه گسترش علم بیولوژی هم اکنون استفاده می‌شود. اما در مورد بکارگیری فن آوری نانو سازمان ملل متحد با توجه به مشکلاتی که در این زمینه وجود دارد تمهیداتی را اتخاذ کرده است. سازمانهای غیر دولتی، جامعه مدنی و ناظرین بین المللی به همراه تعداد زیادی از شرکتهای به این قضیه امروزه توجه دارند که تحقیقات بیشتری باید در زمینه امنیت آلودگی، سلامت و تأثیرات محیط زیستی و تا حدی هم مسائل سیاسی و اخلاقی مربوط به تولید فن آوری نانو صورت بگیرد. در یکی از تحقیقات که در مورد قضیه بکارگیری فن آوری نانو انجام شده است چنین آمده که: «استفاده از استانداردهای داوطلبانه، بوجود آوردن استانداردهای بین المللی و بوجود آوردن مهمترین عملکرد بین المللی برای تولید و مهندسی وسایل مقیاس نانو همه و همه موضوعاتی هستند که شرکتهای به آنها توجه دارند اما چارچوب سارمانی و تاسیساتی برای رسیدگی به این موارد در قالب منافی که در رقابت با یکدیگر هستند هنوز کاملاً توسعه نیافته است. این نقشی است که یونسکو

و کشورهای عضو آن می‌توانند به روشنی ایفا نمایند که اجازه می‌دهد که استانداردهای داوطلبانه و استاندارد هایی که لازم هستند گسترش یابند تا از این طریق تولیدات تجاری منتفع شوند و استانداردهای اخلاقی برای تجارت و همچنین تحقیقاتی که در دانشگاهها به طور سنتی انجام می‌شوند شکل بگیرند.» (۸)

چنان که مشاهده می‌شود قضیه رشد و توسعه فناوری نانو و تحقیقاتی که در این زمینه انجام می‌شود که بعضاً به گسترش تحقیقات در باب موضوعات خاصی چون علم ژنتیک هم مربوط می‌شود قضیه مهمی است و سازمان ملل متحد در این مورد به عنوان مثال یونسکو می‌تواند وارد عمل شود و جنبه اخلاقی خوبی به این قضیه ببخشد. اما این سازمان به علت این که تا به حال نتوانسته است در تمامی عرصه های فعالیت خود مشکلات موجود را از میان بردارد قطعاً در پیاده کردن ضوابط و قواعد اخلاقی پسندیده ای که مد نظر دارد نه تنها در زمینه مذکور بلکه در زمینه های دیگر هم راه صعب العبوری را در پیش داشته و تنها راهی که می‌تواند به بهبود کار آن کمک کند همانا انجام اصلاحات است که ما در جایی دیگر از این مقاله در خصوص آن نکاتی را متذکر می‌شویم. اما مساعی سازمان ملل متحد جهت رعایت اصول اخلاقی خوب و پسندیده تا اندازه قابل توجهی مربوط به گسترش علم بیولوژی و مواردی می‌شود که در دل این قضیه جادارند. در سال جاری هیئت اخلاقی توسط سازمان ملل متحد در مورد مجاز بودن تولید مثل غیر جنسی اظهار نظر کرد زیرا قبلاً اعلامیه مجمع عمومی صادر کرده بود که به صورت داوطلبانه از اعضای می‌خواست که تمامی اشکال تولید مثل غیر جنسی را ممنوع کند البته سه سال قبل مجمع مذکور چنین اظهار داشته بود که تمامی انواع تولید مثل غیرجنسی با شرافت انسانها و حفاظت از زندگی آنها انطباق پذیر نیست و جالب توجه اینکه چنین تصمیمی از سوی موسسه یاد شده درست بعد از یک دهه اتخاذ شده بود که طی آن کمیته ای که در دل یونسکو جای داشت روی قضیه تولید مثل غیر جنسی کار کرده بود. به هر حال چنین مواردی حکایت از این موضوع دارد که قضایایی که به هر نحوی به بیولوژی یا زیست شناسی ربط داشته و ضمناً با اصول اخلاقی پسندیده که بشر برای آنها ارزش و اهمیت قائل است منافات دارند به وسیله سازمان ملل متحد بررسی شده و درباره آنها تصمیمات جدی اتخاذ می‌شود و لیکن باید دید که چگونه می‌توان نتایج مناسبتری از این طریق به دست آورد.

در آخر ذکر این نکته هم لازم است که سازمان ملل متحد نگاهی اخلاقی به وضعیت تغییراتی آب و هوا در جهان دارد و این موضوع هم قطعاً به قضیه فراهم آوردن محیط زیست تمیز تر و عاری از آلودگی مربوط می شود. یکی از کارشناسان چنین استدلال نموده که از آنجا که سازمان ملل متحد موظف است تا در جهان صلح و امنیت ایجاد کند باید اقدامات مثبتی هم جهت از بین بردن تهدیدات زیست محیطی بردارد تا از این طریق به بوجود آوردن امنیت از یک لحاظ بخصوص کمک نماید. انسانها حق دارند از امنیت زیست محیطی برخوردار شوند و از این رو سازمان ملل متحد در این مورد هم می تواند اقدامات شایسته ای انجام دهد. از آنجا که کره زمین به تازگی دستخوش تغییرات آب و هوایی نامطلوبی شده که نشان از وضعیت ناهموار و نامطلوب زیست محیطی آن دارد لازم است تا مجمع عمومی به صورت قاطعانه ای و از دریچه اخلاقی از نمایندگان کشورهای عضو بخواهد تادر این مورد و با همکاری با یکدیگر اقداماتی انجام دهند که مردم را در برابر تهدید تغییر آب و هوا و اثرات فاجعه آور آن مصون نماید. البته در این زمینه شورای امنیت لازم است نقش کلیدی ایفا کند به علت اینکه می تواند از اعضای سازمان ملل متحد بخواهد تا حتماً آن همکاری نمایند. (۹)

۴. اصلاحات سازمان ملل متحد جهت رشد بیشتر ارزشهای اخلاقی متعالی در این سازمان

از زمانی که سازمان ملل متحد آغاز به کار کرد تاکنون اصلاح کار این سازمان چندین بار مطرح شده است اما اجماعی در این مورد که چگونه باید به قضیه مذکور رسیدگی کرد وجود نداشته است. برخی معتقدند که سازمان ملل متحد باید نقش بزرگتری یا کارآمد تری در صحنه بین المللی ایفا کند در حالیکه برخی هم معتقدند که باید نقش آن کوچک تر باشد و فقط باید کار آن انسانگرایانه تر باشد. البته در این بخش از مقاله ما در صدد نیستیم که به کلیات قضیه اصلاحات در کار سازمان ملل متحد رسیدگی نماییم بلکه تنها به دنبال بررسی این موضوع هستیم که چگونه باید این سازمان به ارزشها و اصول اخلاقی پسندیده پابندی بیشتری نشان دهد تا کار آن از هر لحاظ بهبود یابد. در سال ۲۰۰۴ کتابی تحت عنوان «برج بابل: چگونه سازمان ملل متحد باعث تشدید آشوب در جهان شده است» به قلم «دوره گلد» انتشار یافت این کتاب از سبقت گرایی اخلاقی سازمان ملل متحد در حالیکه نسل کشی و تروریسم مدتهاست در صحنه بین المللی ادامه دارد انتقاد کرد. طبق بحثی که این کتاب مطرح نموده

در گذشته سازمان ملل متحد در مقابل شرارت ایستادگی می کرد در حالی که اخیراً کمتر به رشد دموکراسی توجه داشته و لذا به مواردی این چنینی که واقعاً حائز اهمیت هستند توجه کافی ندارد. بدین ترتیب سازمان ملل متحد بیشتر در خدمت نظامهای دیکتاتوری هست تا دموکراسی. در سال ۲۰۰۵ مجمع عمومی سازمان ملل متحد جهت اصلاح کار این سازمان اقدامات گسترده ای انجام داد. در کنفرانس بین المللی که در سال مذکور برگزار شد مقرر گردید که از چند لحاظ کار سازمان ملل اصلاح گردد، کمیسیون حقوق بشر که اعتبار کمتری داشت باید جای خود را به شورای حقوق بشر می داد و از دبیر کل خواسته شد که در مورد مدیریت، برنامه ها، کارمندان، نظارت، شفافیت و مسئولیت پذیری این سازمان اصلاحاتی انجام دهد. البته مجمع عمومی در کار سازمان ملل متحد اختلال ایجاد کرده است. در مجمع عمومی طرح اولیه قطعنامه ای توسط آفریقای جنوبی مطرح شد که باعث شد تا اصلاحات دبیر کل متوقف شود. اخیراً مهمترین اقدام جهت اصلاحات در سازمان ملل متحد به قضیه مدیریت این سازمان ربط داشته که ظاهراً از این طریق میزان کارایی و مسئولیت پذیری کارکنانی که بعنوان مثال به نهادها و موسسات وابسته به سازمان مذکور نظارت می کنند افزایش می یابد اما در این مورد هم مشکلات عظیمی وجود دارد که کماکان لا ینجل باقی مانده است.

به هر حال سازمان ملل متحد جهت رسیدگی به موضوعاتی که طبق اصول و ارزشهای پسندیده و متعالی مهم محسوب می شوند با مشکلات جدی رو به رو است و اصلاحاتی هم که تاکنون در این زمینه انجام داده است کافی نبوده و لذا در آینده باید به این قضیه رسیدگی شود تا از جهاتی همچون رسیدن به کمال اخلاقی کارکنان آن به نحو مناسبتری فعالیت نموده و بدین سان در صحنه ی بین المللی هم چنین ارزشهایی رشد و توسعه بیشتری خواهند داشت.

نتیجه گیری

سازمان ملل متحد طی سالهای اخیر به این موضوع پی برده است که باید بر خلاف گذشته برای حفظ ارزشهای اخلاقی گام بردارد و به همین دلیل هم دفتر اخلاق این سازمان به طور جدی جهت رسیدگی به اصول و ارزشهای خاصی اهتمام می ورزد اما ما با بررسی فعالیتهای سازمان مذکور به این قضیه پی برده ایم که هنوز هم سازمان یاد شده جهت اشاعه ارزشهای متعالی با موانع و مشکلات

بزرگی رو به رو است. امروزه روند اصلاحات کار سازمان ملل متحد با جدیت بیشتری دنبال می شود. در مورد این قضیه که روند مذکور باید با جدیت بیشتری دنبال شود نیز روند اصلاحات سازمان ملل متحد کماکان در مواردی چون حفظ و ارتقاء حقوق بشر دچار کمبودهای جدی است و بنابراین، روند مذکور باید شدت بگیرد. البته از لحاظ نظری باید به این موضوع توجه داشت که موضوع ارزشهای اخلاقی متعالی که باید سازمان ملل متحد جهت اشاعه آنها گامهای راسخ تری بردارد از این جهت اصالتاً مشکل آفرین است که ما هنوز هم نمی دانیم که چگونه این سازمان که اهداف سیاسی خاصی را دنبال می کند می تواند خود را با چنین ارزشهایی که ممکن است جنبه سیاسی ضعیف یا ناکارآمدی داشته باشند تطبیق دهد. این موضوع صحت دارد که سازمان ملل متحد جهت حقانیت بخشیدن به یک رشته ارزشهای اخلاقی خوب و پسندیده سیاستی به خرج داده است اما باید محققین علوم سیاسی این قضیه را هم معلوم و مشخص سازند که چه نوع ارزشهای اخلاقی مناسبی وجود دارد که با ویژگیهای سیاسی فعالیتهای این سازمان همچون ایجاد صلح و امنیت جهانی انطباق پذیر بوده و بدین صورت سازمان مذکور می تواند با جدیت کامل آنها را در دستور کار خود قرار دهد و جهت پیاده کردن آنها گام بردارد. به هر حال نباید این واقعیت را هم نادیده گرفت که سازمان ملل متحد به عنوان یک سازمان جهانی در راستای تحقق ارزشهای اخلاقی مناسب و پسندیده گام بر می دارد و این موضوع هم موضوعی است که قابل احترام است و باید ارزش آن را بدانیم.

- 1- Martin Hollis and Steve Smith, **Explaining and Understanding International Relations** (Oxford: Clarendon Press, 1991), p. 84.
- 2- “Working Together Putting Ethics to Work”, 9/15/2009, in:
<http://www.unescap.org> p.4.
- 3- “Ethics and health at WHO”, 9/4/2009, in:
<http://www.who.int> p.1.
- 4- “Activities of the Ethics Office”, 9/4/2009, in:
<http://www.centerforumreform.org>, pp. 6-12.
- 5- “United Nations delists 32 Indian Companies”, 9/11/2009, in:
<http://www.mernews.com> pp.1-2.
- 6- “New UN Ethics Guidelines Greatly Misleading”, 9/12/2009, in:
<http://www.whis eblower.org> p.2.
- 7- Arthur E.Gans, “Some Ethical Problems in United Nations Peacekeeping Taskings”, 9/2/2009, in: <http://www.usafa.mil>, p.6.
- 8- “The Ethics and politics of Nanotechnology”, 9/16/2009, in:
<http://www.unesco.org>, p.12.
- 9- John W. Lango, “Global Ethics and Global Climate Change: What Should the Security Council Do?”, 4/12/2009, in: <http://www.psa.ac.uk> , pp.1-10.